

TE-uudistuksen ajankohtaistilanne

Kunnanhallitus 25.09.2023 § 117
37/00.04.01/2023

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirretään valtiolta kunnille 1.1.2025. Uudistuksella tavoitellaan työllisyyden lisäämistä tuomalla palvelut osaksi kunnan elinvoimatehtävää. Lakiesitykseen sisältyy kuntien osarahoittaman työttömyysturvan muuttuminen nykyistä kannustavammaksi. Tehtävien järjestämiseksi kunnille siirtyy yleiskatteellista valtionosuutta sekä henkilöstöä.

Kunnat voivat järjestää palvelut itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kuntayhtymälle tai kunnalle (Kuntalain 8 §). Kunnat, joissa työvoima ylittää 20 000 henkilöä, voivat järjestää palvelut itse. Mikäli kunnan työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä, kunnan tulee perustaa yhden tai useamman kunnan sisältävä työllisyysalue.

Joensuun kaupunki teetti järjestämisvastuuseen liittyvän selvityksen loppuvuodesta 2022. Selvityksen perusteella laki mahdollistaa Pohjois-Karjalaan korkeintaan kaksi järjestämisvaihtoehtoa. Käytännössä järjestämisvaihtoehdot ovat maakunnallinen työllisyysalue tai kaksi työllisyysaluetta. Kahden työllisyysalueen mallissa toinen työllisyysalue on Joensuun kaupunki, toinen työllisyysalue muodostuisi muista maakunnan kunnista.

Lähtökohtaisesti Pohjois-Karjalan jakaminen kahdeksi työllisyysalueeksi ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, sillä hallituksen esityksen mukaan työllisyysalueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue sekä siihen tulee lähtökohtaisesti sisällyttää alueen keskuskaupunki (HE 207/2022 12 §). Kahden työllisyysalueen malli edellyttää lisäksi Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymän poikkeuslupahakemuksen, sillä Pohjois-Karjalan toinen työllisyysalue ei sisältäisi lakiesityksen edellyttämää keskuskaupunkia eikä yhtenäistä työssäkäyntialuetta.

Joensuun kaupungin aloitteesta Pohjois-Karjalan kuntien yhteinen TE2024-valmisteluyksikkö perustettiin keväällä 2023. Yksikön tehtävänä on ollut valmistella kahta järjestämisvastuuseen liittyvää työllisyysaluevaihtoehtoa. Kunnat ovat nimenneet valmisteluun osallistuvat yhteyshenkilöt, minkä lisäksi valmistelun tueksi on nimitetty maakunnallinen poliittinen seurantaryhmä. Valmisteluyksikön tukena on ollut alatyöryhmiä esimerkiksi henkilöstöasioihin liittyen.

Valmisteluyksikkö sai elokuussa ensimmäisen sopimusluonnoksen valmiiksi TE-palveluiden järjestämiseksi Pohjois-Karjalan alueella. Sopimus esittää maakuntaan yhden työllisyysalueen mallia ja Joensuun kaupunkia vastuukunnaksi. Sopimus yhteisen toimielimen perustamisesta sekä julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä esiteltiin esimerkiksi poliittisessa seurantaryhmässä sekä alatyöryhmissä.

Valmisteluyksikkö esitteli sopimusluonnosta kuntajohtajien kokouksessa 25.8.2023, jossa kuntajohtajat ottivat kantaa luonnokseen. Asian ratkaisu päätettiin siirtää seuraavaan kokoukseen.

Valmisteluyksikön pohjaesityksessä Joensuu vastuukuntana ottaisi merkittäviltä osin sekä palveluiden järjestämisen sekä tuottamisen ja jota

Pohjois-Karjalan kunnat rahoittaisivat. Henkilöstö siirtyisi sellaisenaan valtiolta Joensuun kaupungin palvelukseen. Koska liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaan henkilöstön virka- ja työsuhteiden edut ovat samat kuin valtion palveluksessa, resurssit ovat samat tai pienemmät ja henkilöstön sijoituspaikkoihin ei sopimuksessa ole esitetty muutoksia, on perusteltua, että lähipalveluiden tuottamisen lopputulos olisi sama kuin, että järjestämisvastuu ja palveluiden tuottaminen olisivat edelleen valtiolla.

Palvelutuotantosuunnitelmalla kunta voisi yrittää vaikuttaa esimerkiksi kiinteiden työpisteiden sijoituspaikkoihin, mutta käytännössä sen toteuttaminen on jälkikäteen vähintäänkin epävarmaa. Käytännön tasolla uudistus ei siten todennäköisesti pitäisi sisällään niitä periaatteellisia muutoksia, joita lain säätämisellä on tarkoitettu.

Valmisteluyksikön esityksessä ja tähän liittyvissä lautakuntaskenaarioissa Joensuun kaupunki saisi enemmistön lautakuntaan. Lautakunta toimisi Joensuun kaupungin hallintosäännön alaisuudessa ja lisäksi kaupunginhallituksella olisi lautakunnan ratkaisuun otto-oikeus. Kirjanpidosta ja talouden hoidosta vastaisi Joensuun kaupunki. TE-toimistosta, ELY-keskuksesta sekä KEHA-keskuksesta liikkeenluovutuksella siirtyvä henkilöstö sijoittuisi esityksen mukaisesti työllisyysalueen vastuukuntana toimivan Joensuun kaupungin palvelukseen.

Vastuukunta vastaisi lisäksi työllisyysalueen henkilöstön organisoitumisesta, tehtäväkuvista sekä palvelussuhteisiin liittyvistä ratkaisuista. Työllisyysalueen hankerahoitus ohjautuisi vastuukunnalle eli keskittäisi kehittämistä ja rahoitusta sen sijaan että hankerahoitusta ohjautuisi paikalliselle tasolle, missä yleensä työttömyys on korkeammalla tasolla. Henkilöstöpolitiikassa noudatettaisiin Joensuun kaupungin hallintosääntöä ja ohjeistuksia. Kustannukset jaettaisiin aiheuttamisperusteisesti kunnittain ja ne laskutettaisiin toteuman perusteella.

Tällaista toimivallan keskittymistä voi aiheellisesti kritisoida. Peruskunnalla tulisi olla mahdollisuuksia vaikuttaa riittävällä tavalla päätöksentekoon, talouden hoitoon, palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen, jolloin paikallistasolla toiminnan menestyminen voi olla vaikea. Esitetyssä mallissa vastuukunnalle ei välttämättä jäisi riittävää kannustinta keskittää resursseja erityisen haastavassa tilanteessa oleviin kuntiin, sillä sopimuksen mukaan aiheuttamisperiaatteesta sille ei mahdollisesti seuraisi mitään negatiivista lopputulemaa. Lisäksi on huomattava, että yksittäisellä peruskunnalla ei ole tällaisessa ratkaisussa riittävää mahdollisuutta vaikuttaa koko työllisyysalueen kustannusten nousuun. Hankalimmassa tapauksessa kunnan työmarkkinatuen kuntaosuudet nousisivat samalla kuin työttömyyden hoidosta tulisi yhä kalliimpaa. Esitetty sopimusluonnos ei pidä sisällä mekanismeja tämän ehkäisemiseksi.

Kunnat osallistuisivat työttömyysetuuden perusosan suuruisen osan rahoitukseen nykyistä varhaisemmassa vaiheessa, joten kunnalla tulisi olla aidosti mahdollisuus vaikuttaa alueensa työttömyyden hoitoon varhaisessa vaiheessa. Hallitusohjelmassa on linjattu, että kuntouttava työtoiminta siirtyisi takaisin kunnille. Mikäli se toteutuu, peruskunnissa tulisi olla valmiina riittävä henkilöstö puuttumaan käytännön tasolla työttömyyden juurisyihin. Tämä vaatii paikallistuntemusta, mikä mikä on sopimuksissa otettava huomioon.

Oheismateriaali: valmistelumateriaali

Valmistelu ja lisätiedot: kunnanjohtaja Esko Rautiainen, puhelin 0401053001 tai sähköpostitse esko.rautiainen (at) raakkyla.fi

Päätösehdotus

Kunnanhallitus merkitsee TE-uudistuksen valmistelutilanteen tietoonsa saatetuksi ja katsoo, että seuraavat ehdot tulee riittävästi täyttyä, että sopimus voidaan hyväksyä:

-etenkin henkilöasiakkaan mutta myös työnantajien palveluita tulee tarjota jokaisessa kunnassa lähipalveluina asiakastarpeet huomioiden (erityisesti monialaista palvelua tarvitsevat, maahanmuuttajat, nuoret jne.)

Lähipalveluksi ei toistaiseksi katsota etäyhteyden varassa tapahtuvaa palvelua

- lautakunnan kokoonpanon osalta tarkoituksenmukaisin vaihtoehto on sellainen, että muut kunnat kuin Joensuu muodostaa lautakunnan enemmistön. Joensuun kaupunginhallituksella voi olla otto-oikeus

- kustannusten määräytyminen ja kustannustenjako tulee toteutua läpinäkyvällä tavalla jakuntien välisiä jako-osuuksia ja niiden perusteita tulee voida tarkistaa esimerkiksi kolmen vuoden määrävälein.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.